మోతీ

నా కిప్పటికింకా బాగా జ్ఞాపకం వుంది. పది పన్నెండేళ్ళ క్రితం సంగతయినా ! ఇప్పటికికూడా 'మోతీ' చిన్నప్పటి ముఖం, ముద్దులు మూట గట్టేట్టుండే, ఆ పసితనపు పాలనురుగులాంటి మృదుత్వంతో అమాయకత్వం తొణికిసలాడే, ఆ 'మోతీ' ముఖం కళ్ళకి కట్టినట్లు కన్పించుతోంది! అసలు 'మోతీ' అనే పేరు నా కెందుకనో, చిన్నప్పట్నించీ అమిత ఇష్టంగా వుండేది. 'మోతీ' అంటే మంచిముత్యం ! మంచిముత్యాలంటే నాకు, వజ్రాలకన్నా ఎక్కువ ఇష్టం ! నాకు దుద్దులు, ముక్కుపుడకలు, మెళ్ళో ఒంటివరస హారం, అన్ని మంచి ముత్యాలవే వుండేవి. పెళ్ళి అయినాక మా అత్తవారు ముత్యపు దుద్దులు, ముక్కుపుడకలు తీయించి, వజ్రాలవి పెట్టారు ! ముత్యాన్ని హిందీలో 'మోతీ' అంటారు ! ముత్యం, ముత్యాలమ్మ, ముత్తమ్మ - ఇలా పేరు పెట్టి పిలుచుకోటంకంటే, సున్నితంగా 'మోతీ' అని పిలుస్తుంటే ఎక్కువ శ్రావ్యంగా వినపడుతుంది. అంచేత నాకు 'మోతీ అనే పేరే 'ముత్యం' అనేదానికన్న ఎక్కువ నాజూకుగా వినపడుతుంది. చిన్నప్పుడు నా గదిలో ఒక పిల్లికి మూడు పిల్లలు పుట్టాయి. రెండు పిల్లిపిల్లలకి అక్కడక్కడా నల్లనల్లని మచ్చలున్నాయి. మూడో పిల్లి పిల్లకి మచ్చలు లేకుండా, తెల్లగా దూదిపింజల్లే వుంది. ముందస్తుగా దానికి 'మోతీ' అనే పేరు పెట్టాను. దానిచేత వెండిప్లేటులో

చిక్కని గేదెపాలు తెచ్చి నాకించేదాన్ని. కొంచెం పెద్దయి నాక, మెళ్ళో సన్ననిబంగారు ఛాయగల పూసలు కట్టేను. అది పగలంతా ఎక్కడెక్కడికో తిరిగినా, రాత్రుళ్ళుమటుకు నా కాళ్ళవద్దకు వచ్చి పడుకునేది తెల్లవారి లేచేప్పుడు, కాళ్ళు తీసుకోబోయేసరికి మ్యావ్ మంటూ 'గుడ్ మార్నింగ్' చెప్పేది. లేవగానే పిల్లి ముఖం చూడకూడ దని, మా అమ్మ కేకలేసేది. కాని మా 'మోతీ' ముఖం చూస్తే నాకేమీ అయ్యేదికాదు. 'మోతీ' పిల్లల్ని పెట్టక పోయినట్లయితే మా ఇంట్లోనే వుండేది. కాని కొన్నాళ్ళయ్యే సరికి, అది పెద్దదయి, పిల్లల్ని పెట్టింది. వాటిని తీసుకుని ఎటో వెళ్ళిపోయింది. నన్ను, నా ఆదరణనీ, ఆ పిల్లలకోసం వదులుకుని, వాట్ని రక్షించుకొని పెంచుకుందుకు, మా ఇంటినించి వెళ్ళిపోయింది. అది వెళ్ళిపోయిన వారం పది రోజులుదాకా, నా కాళ్ళదగ్గర రగ్గుక్రింద పడుకుని 'గుర్ ర్' మంటోన్నట్లే నా కనిపించేది. కొన్నాళ్ళుపోయేక, మా తమ్ముడు, చిన్నబొచ్చుకుక్కపిల్లని పట్టుకొచ్చేడు. తెల్లగా బొద్దుగావున్న ఆ కుక్కపిల్ల కూడా చాలా ముద్దుగానే వుండేది. దానికి 'మోతీ' అనే పేరు పెట్టమన్నాను నేను. 'ఛీ ఛీ! వెధవ పిల్లిపేరు నా కుక్కకి పెట్టటానికి వీల్లేదు' అన్నాడు వాడు. కాసేపు రాజా అనీ, మరో కాస్సేపు జిమ్మీ అనీ పిలిచేవాడు. నాకు ఆ కుక్కపిల్లన్నా సరదా గానే వుండేది. కాని నేను చెప్పినపేరు పెట్టలేదనే కోపంతో అటొచ్చీ ఇటొచ్చీ, కాళ్ళతో తన్నుకుంటూ పోయేదాన్ని! అది మహారాక్షసి! కాస్త కాలు తగిలి తగలకుండానే,

కుంయి కుంయిమంటూ ఒక గంటదాకా అరుస్తూ ఇల్లంతా గీరుగారు మనిపించేసేది. దానితో మా తమ్ముడు, 'దాని పిల్లి ఎక్కడికో పోయిందని, నా కుక్కపిల్లని చంపేస్తోంది అక్కా!' అంటూ గోలచేసేవాడు. ఇంకొంచెం పెద్దయినాక, మా యింటి ప్రక్కన అద్దెకు దిగిన అరవవాళ్ళింటిలో, రెండు తెల్లని కుందేళ్ళు వుండేవి! వాటిపేర్లు మోతీ, జోతీ! వాటిని వదలి నేను ఒక్క క్షణంకూడా వుండేదాన్నికాదు! కాని అకస్మాత్తుగా ఆ కుందేళ్ళని, ఎవరిదో కుక్క వచ్చి చంపి పోయింది. పాపం వాళ్ళ పిల్లలుకూడా చాలా బెంగపెట్టు కున్నారు. నాకూ బెంగవేసింది! నేను పెరిగి పెద్దయ్యాక గృహిణిగాకూడా మా రేక, మళ్ళీ ఇన్నాళ్ళకి 'మోతీ మోతీ' అనే సన్నటి పిలుపు నాకు మృదుమధురమైన సంగీతంలా విన్పించింది!

అది భాద్రపదమాసం! వర్షాలు జోరుగా కురిసి వెలిసిపోయే కాలం! కాస్తలో నాలుగుప్రక్కలనించీ, నీలి నీరదమేఘాలు ఆపసోపాలుపడుతూ ఆకాశాన్నంతా అలుముకునేవి! అంతలో చిటుకు, చిటుకుమంటూ సన్న సన్నటి జల్లులుగా మొదలయిన వర్షం, క్షణంలో కుంభ వృష్టిగా కురిసిపోయేది! కురిసీ కురిసీ విసుగెత్తిపోయిన మేఘాలు, తమ మనస్సుల్లోని బరువునంతా కన్నీటితో క్షాలితం చేసుకున్న వ్యక్తుల్లా, తేలికగా, తెల్లబోయి, సూర్యకాంతి వెచ్చదనానికి కరిగిపోతూ చిన్నచిన్న దూది పింజలల్లే గాభరాగా అటూ ఇటూ ఆకాశాన్నిండా పరుగు లెత్తుకునేవి! అంతక్రితంరోజు రాత్రి సినిమాచూసి రావటం

నించి, ఉదయం ఏడుగంటలయినా, నేను ప్రక్కమీంచి లేవకుండా, అలానే దొర్లుతున్నాను. ఇంతలో 'మోతీ, మోతీ' అనే పిలుపు క్రింది వాటాలోంచి విన్పించింది ! ఆ పిలుపు నా చెవిని సోకగానే, నా నిద్ర బద్ధకం అంతా ఒక్క క్షణంలో ఎగిరిపోయింది !

మేము వుండేది మేడమీద చివరిభాగంలో! మేడమీద మేముకాక, మా ఇంటియజమాన్లుకూడా వుంటున్నారు. మేడక్రింద వరసగా నాలుగయిదు వాటాలు వున్నాయి ! నాలుగయిదు కుటుంబాలవారు అందులో వుంటున్నారు. సాధారణంగా అవి ఎప్పుడూ ఖాళీగావుండవు ! ఒకసంసారం ఖాళీ చేస్తారని తెలియగానే ఇంకో కుటుంబం వచ్చి దిగి పోతూవుంటారు ! అసలు ఖాళీచేయకుండానే ఎడ్వాన్సులు పుచ్చేసుకుంటూ ఆ ఇంటి వాటాలను, వాగ్దత్తం చేస్తూ వుంటారు మా ఇంటివారు ! మేము ఆ మేడలోకివచ్చి రెండేళ్ళు దాటుతోంది ! మేము అక్కడ వుంటూండగానే, ఆ క్రింది వాటాలలో అయిదారు కుటుంబాలు మారటం జరి గింది ! ఆ మేడకి మేమే పాతకాపులమయ్యాము అన్న మాట ! 'మోతీ' అనే పేరు వినగానే 'మళ్ళీ' ఏదో కొత్త సంసారం, క్రింది వాటాలోనికి వచ్చివుంటుందని వూహించాను. లేచి మంచం నడుంగా కూర్చొనే కిటికీలోంచి క్రిందకు చూశాను. మేము వుండే మేడకి పెద్దకాంపౌండూ, గేటూ వున్నాయి. ఒక మూలగా రెండు కుళాయి లున్నాయి ! కాంపౌండు అంతా నాలుగయిదు బాదంచెట్లూ, నాలు గయిదు రాచవుసిరిచెట్లూ, రెండు పొన్నచెట్లూ వుండి

నీడగా వుంటుంది. బాదంచెట్ల మ్రానులనిండా నల్లని పెద్ద చీమలు ఏకాలమూ పాకుతూవుంటాయి! వానవచ్చి వెలిసినాక పొన్నపూలు అన్నీ తడిసి రెక్కలూడిపోయి క్రిందికి రాలిపోతాయి!

రాచ వుసిరి చెట్లమీద చేరిన కాకులూ, పిచ్చికలూ, ఒకటే రణగొణ ధ్వనిచేస్తూ, పసిరికాయలన్నీ తెంపి క్రింద పోస్తూ ఉంటాయి. పెరడు అంతా ఎండిపోయి రాలిపోయిన బాదం, పొన్న ఆకులతో నిండిపోయి, గత్తరగా వుంటుంది. సాయంకాలాలు క్రింది వాటాలలోని పిల్లలూ, వాళ్ళ స్నేహితులయిన ఇరుగు పొరుగు ఇళ్ళల్లోని పిల్లలూ చేరి గోలగోలగా అరుస్తూ, ఆటలు ఆడుకుంటూ వుంటారు. అప్పుడప్పుడు క్రింది వాటాల్లోని ఇల్లాళ్ళు ఆ చెత్త ఆకుల్ని ఊడ్చి కుప్పపెట్టి అంటించి, దానిమీద ఒక కుండెడు నీళ్ళు కాచుకొంటూ వుంటారు. గాలి వేసినప్పుడు ఆ బూడిదంతా ఎగిరి పెరడంతా పరుచుకుంటూ వుంటుంది. క్రితం రాత్రి చివరి ఝామునలో వర్షం కురిసినట్లుంది. ఆకాశం అంతా శుభ్రస్నాతలా, నీలంగా నిగనిగలాడుతోంది! చెట్ల ఆకులన్నీ ముదురాకు పచ్చగా, చేయితిరిగిన చిత్రకారుడు రచించిన తడియారని వర్ణ ప్రకృతి చిత్రంలోలా పచ్చగా కళ్ళకి చల్లగా కన్పించుతోన్నాయి!

ఆ సుప్రభాత సమయాన్ని ఆ పెరటిలో ఒకమూలగా కుళాయి వద్ద ఇత్తడిబాల్చీతో నీళ్ళు పట్టుకుంటోన్న - పది ఏళ్ళపైగా వుండవచ్చు అనుకునే పిల్లమీద నాదృష్టిపడింది! ఆ పిల్ల గోధుమ రంగుగా వున్న చిన్నలాగూ వేసుకుంది.

అంతకన్నా వేరేబట్ట ఆ పిల్ల వంటిమీద లేదు. ఆ లాగూ కూడా నీళ్ళు జారవేయటంనించి, తడిసిపోయి పిక్కలకి అంటుకుపోయింది. పిల్లచక్కగా గుండులాగుంది. చామన చాయలో గుండ్రటిముఖం! పెద్దపెద్ద కళ్ళు, తీరైన ముక్కు, బుల్లిమందార మొగ్గలాంటి నోరు. ముద్దుగా వుంది! గుండ్రంగా బలంగా వున్న తొడలకి అంటిపెట్టుకున్న ఆ లాగూ ఆ పిల్లకి నడుందాకా రాలేదు! బొడ్డుక్రిందకి మాత్రమే సరిపోయింది! ఆ పిల్ల బాల్చీ నింపుకుని, రెండు చేతులతో ఎత్తిదింపుతూ, ఎత్తలేక దింపుతూ దింపుతూనే ఎల్లానో చివరి వాటాలోనికి నీళ్ళు జేరవేస్తూంది. అరగంట గడిచేసరికి ఆ పిల్లపేరే మోతీ అని నిర్ధారణ అయిపోయింది! నాకు ఆ పిల్లని చూస్తూంటే పారిపోయిన తెల్లపిల్లీ, తెల్లకుక్క జిమ్మీ, తెల్లని కుందేలు పిల్లలూ జ్ఞాపకానికి వొచ్చాయి! చక్కగా ఆరోగ్యంగా వున్న పిల్ల! అందమైన పేరు!

మోతీ నీళ్ళు పట్టుకుంటూ వుండగా ఇంకా ముగ్గురు నలుగురు పిల్లలు, అంతకుమునుపు నేను చూడని పిల్లలు, మోతీవద్దకు చేరి కబుర్లు చెబుతున్నారు. మోతీ కళ్ళు పెద్దగా గుండ్రంగా వుండి, చూసేవాళ్ళకి జాలిచూపులు చూస్తోన్నట్లు కనిపించేవి! మధ్యాహ్నం భోజనాలయినాక, నేను క్రిందికి వెళ్ళి 'మోతీ'ని పలుకరించాను. మోతీ వాళ్ళింట్లో నేను వెళ్ళేసరికి పరిచయం చేసుకోదగ్గంత పెద్ద సభ్యులెవరూ లేరు! మోతీతో నలుగురు పిల్లలుమటుకు వున్నారు!

నలుగురు పిల్లలూ ఎనిమిదినించీ, మూడు ఏళ్ళ వయసులో వున్నారు. మోతీ వాళ్ళకి పెద్ద దిక్కన్నమాట! ఆ పిల్లల తల్లి ఇందిరమ్మ, తండ్రి రాజారావుకూడా ఏవో ఆఫీసుల్లో ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారట! ఇందిరమ్మకి 'మోతీ' ఎక్కడ్నో దూరపు వరసన మేనకోడలు అవుతుందిట! మోతీ తండ్రి ఏదో ఆఫీసులో ఫ్యూన్ గా వున్నాడట! ఎనమండుగురు పిల్లలున్న కుటుంబంలో 'మోతీ' ఆరో ఆడపిల్ల! కడం వాళ్ళిద్దరే, మోతీ తల్లిదండ్రులుకి మగపిల్లలు! 'మోతీ' చాలా కలుపుగోలుతనంగా వుండేది. ఇందిరమ్మ పిల్లలచేత శుభ్రంగా సబ్బుపెట్టి వళ్ళు తోమి స్నానాలు చేయించేది. ఏపూట కాపూట ఆ పిల్లలబట్టలన్ని ఉతికి ఆరవేసేది! పిల్లల పోషణంతా మోతీయే చేసేది! ఇంటిలో అంట్లగిన్నెలు తోమటం, నీళ్ళు జేరవెయ్యటం, కూరానారా తరిగి ఇవ్వటం, భోజనాలయ్యాక ఎంగిలి పళ్ళేలూ, గిన్నెలూ కడగటం — ఒక పనేమిటి? ఇల్లుసర్వమూ ఆ పిల్లే చక్కబెట్టేది! ఇందిరమ్మ సన్నగా పొడుగ్గా, రివటలాగుండేది! నూట యాభయి రూపాయలు దాకావచ్చే వుద్యోగం ఏదో చేసేది! రాజారావుకికూడా రెండువందలదాకా వచ్చేది! ఏవేవో కాంపులుండే వుద్యోగం చేసేవాడు! మనిషి పొడుగ్గా దృఢంగా పచ్చగా వుండేవాడు. ఆతనిముందు ఇందిరమ్మ ముక్కుతూ మూలుగుతూన్నట్లు, తోస్తే పడిపోయేట్లు వుండేది! అసలే చామనచాయరంగు ఇందిరమ్మది! ఆ పయిన సన్నటి నాజూకు వళ్ళు! దృఢ

మైన రాజారావుముందు ఇందిరమ్మ తీసికట్టుగా వుండేది! పిల్లలు నలుగురూ సామాన్యంగా వుండేవాళ్ళు. అంత జన ముద్దయిన పిల్లలుకారు! ఆ కుటుంబానికంతటికీ, మంచిబట్టలు ధరించలేకపోయినా కడిగిన ముత్యంలా, 'మోతీ'యే ఆక ర్షణీయంగా కనిపించేది!

మోతీకి నావద్ద బాగా చనువయిపోయింది. ఇంది రమ్మకూడా అప్పుడప్పుడు మేడమీదకువచ్చి నాతో నాలుగు కబుర్లు చెప్పిపోతూ వుండేది! ఇందిరమ్మకి అస్త మానూ 'మోతీ' గురించి పొగడటంతోనే సరిపోయేది!

"ఏదో చిన్న పిల్లది అయినా ఇల్లంతా సర్దుకుని వస్తు న్నది వదినగారూ! అది వున్నది కనుక నేను, నలుగురు పిల్లలున్నా, బయటికిపోయి వుద్యోగం చేసుకురావటానికి వీలవుతున్నది! అన్ని పనులూ నా చేతిలోవి అందుకుని చేసుకుపోతుంది!" అనేది.

ఇంకోసారి "మోతీ పెళ్ళి బాధ్యత మాదే వదిన గారూ! ఇంతలా ఇల్లు దిద్దుకునే ఆడపిల్ల ఎవరున్నారు? ఈడేరగానే, రెండు మూడు వేలు ఖర్చుపెట్టి అయినా, నాలుగు డబ్బులు వెనక వేసుకున్న వాడికిచ్చి కట్టబెట్తాం!" అనేది. 'మోతీ' మీద ఇందిరమ్మకి ఆప్యాయకరమైన వాత్సల్యమూ, నమ్మకమూ వుండేవి!

ఇందిరమ్మ ఇలా అస్తమానూ మోతీని పొగుడు కుంటూ కబుర్లు చెప్పేదా? మోతీమటుకు ఇందిరమ్మమీద ఏమాత్రం మంచి కబుర్లు చెప్పేది కాదు! మోతీకి వున్నవి

పదకొండేళ్ళయినా పాతికేళ్ళు పైబడిన పడుచు కబుర్లలా ముదినాపసానిలా మాట్లాడేది!

"మా అమ్మతో నాకు పై చదువులు చెప్పిస్తానని చెప్పి తీసుకొచ్చింది! తీరా ఇక్కడకు వచ్చేక, వున్న పని మనిషిని మానిపించేసి ఆ దాసీ పనులన్నీ నాకంటగట్టింది! తీరా వచ్చేక పనులు చేయలేనని, మొరాయించుకు కూర్చుంటే బాగుంటుందా చెప్పండి!" అంది.

"నువ్వెంతవరకు చదువుకున్నావు?" అడిగాను.

"మా వూళ్ళో వీధిబడిలో అయిదో క్లాసువరకూ చదువుకున్నాను. తనకి సాయితాగా ఒక పిల్ల కావాలనీ, నాకు ఎంతవరకు చదువుకోవాలనీ వుంటే అంతవరకూ తను చదువు చెప్పిస్తానని, మా అమ్మతో చెప్పింది! ఇక్కడికి వచ్చివేడాదిపైన అయిందా? నా చదువు వూసే ఎత్తటం లేదు మా అత్త!" అంది మోతీ.

మోతీ జుట్టు వొత్తుగా ఎర్రగా వుండేది. భుజాల మీాదికి పడేట్లు కత్తిరించిఉండేది!

"ఎదగనిస్తే పొడుగాటి జడ అవుతుంది నీకు. అదేం అలా పొట్టిగా కత్తిరించేసుకుంటావు?" అన్నాను ఒకసారి.

"మా అత్త తలకు రాసుకుందుకు నూనె వారానికోసా రన్నా ఈయదు! జుట్టు పొడుగు పెరుగుతే నూనె ఎక్కువ పీలుస్తుందని జుట్టు పొట్టిగా కత్తిరించేసుకోమంటుంది.! నేను కత్తిరించుకోకపోతే తనే కత్తిరించేస్తుంది! నాకు పెద్దజెడ వేసుకోవటం సరదా! మా అక్కలకయితే మోకాళ్ళు దాటేవరకూ పెద్ద పెద్ద జడలున్నాయి!" అంది పాపం.

చిన్నపిల్లని చదువుచెప్పిస్తానని ఆశలుపెట్టి, తీసుకువచ్చి, ఇంటి పనుల్లో రాచిరంపాన్న పెట్టటం నాకు అశాంతి కలిగించింది! విరియుని గులాబీ మొగ్గలాంటి మోతీకి, అంట్లు తోమటం, బట్టలుతకటంలాంటి బండపనులు చెప్పగలిగిన దాష్టీకం, పీలగా రోగిష్టిలావుండే ఇందిరమ్మకి, నలుగురు పిల్లల్ని కన్న పిల్లల తల్లి ఇందిరమ్మకి ఎలా కలిగిందో నాకాశ్చర్యం కలిగించింది! మోతీ జాలిగొలిపే చక్రాల్లాంటి కళ్ల చూపులు, ఎప్పుడూ తడి ఆరకుండా అప్పుడే విచ్చుకున్న పారిజాతపు పూవులాంటి మృదువైన మోతీ లేత శరీరం, నా గుండెల్లో బలంగా చెరగని ముద్రవేసుకుని అహోరాత్రాలు నన్ను వెంటాడేవి! నాది ప్రయోజనం లేని సానుభూతి కాకూడదు! నా అంతట నేను మోతీకోసం, నాకిష్టమైన పేరుగల మోతీకోసం ఏదన్నా సహాయం చేయగలగాలి అన్న పట్టుదల నా నరనరాల జ్వలించి పోయింది!

"ఇందిరమ్మ మన మనుకున్నంత మంచి మనిషి కాదు!" ఒకనాడు ఆయన భోజనం చేస్తూండగా నాందీ ప్రస్తావనగా అన్నాను.

"ఏం! ఉద్యోగం చేస్తోందనా?" అన్నారు.

నాలాంటి, ఇంటిలో కూర్చునే ఇల్లాళ్ళకి (ఆయన దృష్టిలో కూపస్థమండూకాలు) బయటకు వెళ్ళి నాలుగు డబ్బులు సంపాదించుకో గలిగిన చదువుకున్న ఇల్లాళ్ళంటే జలసీ పుట్టుతుందని, మా ఆయన అభిప్రాయం! (చాలా మంది మగమహారాజులకదే అభిప్రాయం కలగొచ్చును.)

"ఛ ! ఛ ! అదికాదు. పాపం, మోతీనిచూడండి ! చదువు చెప్పిస్తానని తీసుకొచ్చిందిట ! ఆ వంకతో ఆ పిల్లని తీసుకొచ్చి ఇక్కడ ఆమెగారు నేర్పిస్తోన్న విద్య ఏమిటో చూశారా ? అంట్లుతోమటం, పిల్లల్నికనిపెట్టుకుని వుండటం! చూడండి ! ఎంత అన్యాయమో !" అన్నాను.

"అన్యాయమేమిటి సింగినాదం ! అదీ ఒకచదువే ! హోంసైన్సు అన్నమాట ! రేప్పొద్దున్న ఆ పిల్ల పెద్ద దయితే పనిమనుషుల్ని భరాయించాల్సిన అవసరం లేకుండా ఇల్లంతా దిద్దుకోగలదు ! ఇంటి విషయాలకి పనికిరాని చదువు లెందుకు ? డిగ్రీ లెందుకు ? స్క్వేర్ వాచీలు, రెండు జడలూ, నైలాన్ చీరలూ కట్టుకుని తిరగటానికా ! ఈ విష యంలో ఇందిరమ్మగారిని అభినందిస్తున్నాను !" అన్నారు. నాకు చిరాకెత్తుకొచ్చిన మాట నిజం !

"తలకు రాసుకుందుకు నూనెకూడా ఈయదట ! నూనె ఎక్కువ అవుతుందని, జుట్టు కత్తిరించేసుకోమంటుం దిట ! పాపం మోతీకి చదువుకోవాలని ఆశ ! కాని ఆ పిల్లకి ఇంటిచాకిరే సరిపోయే ! ఇంక చదువుకుందుకు తీరికెక్కడుం టుంది ?" అన్నాను జాలిగా.

"భేష్ ! పొదుపుచేయటం ఇందిరమ్మ దగ్గరే నేర్చు కోవాలి ! ఏ తలనూనె సీసా ఖరీదు చూసినా ఆరూ, ఏడూ రూపాయిలు పెడితే కాని రావటంలేదు ! బాబ్డ్ హెయిర్ అయితే, ఈ నూనె ఖర్చు తగ్గుతుంది ! అప్టు డేటుగానూ వుంటుంది ! ఏమి ఐడియా ! ఆమె తెలివి తేట లకి ఆర్థిక మంత్రిణి అవ్వొచ్చును. కాని జాతకం కలిసి

రావటం లేదు కాబోలు! నువ్వూ వున్నావు ! వున్న జుట్టు చాలక, తెగబారెడు సవరానికి కూడా పూస్తో వుంటావు నూనెని ! నీ తలకి నూనె రాస్తే జుట్టు పెరుగుతుంది అనుకో వచ్చును ! సవరానికి కూడా నూనె పూస్తూ వుంటావు దేనికి ? ఆ జుట్టుకూడా పెరుగుతుందా ! అఁహ ! నాకు తెలీక అడుగుతున్నా !" ఆయనతీరు ఇది! ఆ వేళాకోళానికి నాకు ఏడుపొచ్చినంతపని అయ్యింది. కాని కార్యార్థినై వున్నాను కనుక కళ్ళమ్మట గిర్రుమని తిరగబోయే కన్నీరుని కళ్ళల్లోనే ఇంకించుకొందుకు ప్రయాసపడి సాధించాను. ఒక్క క్షణం వూరుకుని మళ్ళీ అన్నాను.

"పాపం! మోతీని చూస్తే జాలివేస్తూంది! హాయిగా ఆడుతూ పాడుతూ పెరగాల్సిన పిల్లకదా ! ఆ వయస్సులోనే తన పొట్ట తాను పోషించుకుందుకు కష్టపడి పని చేయాల్సివస్తోంది. నలుగురు పిల్లల్ని సరిదిద్దుకుంటూ, ఆ పిల్ల ఇంకేం చదువుకుంటుంది ? అంచేత పోనీ మనింటిలో ఉంచుకుందామనివుంది ! మనింట్లో అయితే ఇద్దరమే కాబట్టి పని తక్కువగా వుంటుంది. తీరిక వేళల్లో చదువు - నేనైనా చెబ్తాను. కొంచెం స్టాండర్డు పెరిగాక, ప్రయివేటుగా ఏ థర్డ్ స్టాండర్డ్ పరీక్షకో కట్టించవచ్చును ! అలా దాని భవిష్యత్తుకి ఒక బాట ఏర్పాటుచేయవచ్చును. ఏమంటారు ?" బితుకు బితుకుమంటూ నా మనసులోని మాట చెప్పాను. ఆయన ఫక్కుమని నవ్వారు.

"పిచ్చిదానా ! నువ్వు వకత్తివీ ఎంతమందిని ఉద్ధరించ గలవు ? అంత దయగా తీసుకువచ్చి, తన పిల్లలతో సమా

నంగా పెంచుకొంస్తూన్న ఇందిరమ్మ మీాదే అది చాడీలు చెప్పకొచ్చింది ! ఇప్పట్నించీకూడా ఆ పిల్లకి తన్నిచూచి అందరూ జాలిపడాలి అనే మన స్తత్వంగా బాగా పేరు కొంది ! నీవయినా, నీ ఇంటిపనులు చేయించుకుని, ఇంతతిండి పడేయగలవుకాని, నీ ఐశ్వర్యానికి దత్తత చేసుకుంటావా ? ఇందిరమ్మ మీాద చాడీలు చెప్పినది, నీమీాదమటుకు చెప్ప దని రుజువు ఏమిటి ! ఆ పిల్లకి యజమాని స్థానంలో వుండి నీవు చేయగల ఉపకారంకంటె, ఇలా పరోపకారంగా, సానుభూతిగా చేయగల ఉపకార మేదైనా ఉంటే చేయి ! యజమానిస్థానం నువ్వు తీసుకున్న మర్నాడు, ఆ పిల్ల మనసులో నీపట్లవున్న కృతజ్ఞత మాసిపోతుంది ! ఆ పిల్ల కళ్ళకి నీవు మరొక ఇందిరమ్మలా కనిపించుతావు. అంతే !" అన్నారు. మోతీని మా ఇంట్లో ఉంచుకోవటం ఆయనకి ఇష్టంలేదని తేలింది.

"రోజూ మధ్యాన్నంపూట వస్తూండు మోతీ ! ఎక్కాలూ హిందీ నేర్చుకుందుకాని !" అన్నాను. అప్ప ట్నించీ మోతీ రోజూ మధ్యాన్నం మా ఇంటికి వచ్చేది. మొదటిలో ఒకటి రెండు రోజులపాటు నాలుగో ఎక్కం, హిందీలో క గుణింతం శ్రద్ధగా చదివి దిద్దుకునేది. రాను రానూ తనకి అవి రావటంలేదనీ, ఇంట్లో పని తీరటంలేదనీ, చదువుకోవటం ఎగగొట్టేది ! మాఇంట్లో ఏవన్నా ఫలహా రాలు చేసుకుంటే పెట్టేదాన్ని! మేడ దిగకుండానే తినేసేది ! నలుగురు చిన్న పిల్లలున్నారు కదా—వాళ్ళకి కాస్తన్నా పెట్టేదికాదు !

"వాళ్ళూ పసివాళ్ళుకదా ! వాళ్ళని కూడా పిల్చి పెట్టు !" అనేదాన్ని.

"వాళ్ళకేం మాయరోగమా ! పీకనిండా అన్నం తిన్నారా ? వాళ్ళమ్మ వాళ్ళ ఫలహారాలకోసమని అర్ధ రూపాయి ఇచ్చివెళ్తుంది రోజూనూ ! నేను కొనిపెడు తున్నాగా !" అనేది. నా అంతట నేను ఏదో ఒకటి చేసి పెడుతూనే వుండేదాన్ని ! అదికాక రోజూ ఏదో వకటి అప్పు పట్టుకెళ్తూ వుండేది. ఒక పావు మైదా అనీ, ఇంకో పావు శెనగపిండి అనీ, ఒక గిన్నెడు డాల్డాఅనీ, ఇల్లా రోజూ ఏదో ఒకటి ఇందిరమ్మ ఇమ్మన్నదని అడిగి పట్టుకువెళ్తూ వుండేది ! కొన్నికొన్ని సామాన్లు తిరిగి ఇచ్చేది. కొన్ని సామాన్లు తిరిగి ఇచ్చేదికాదు !

'మోతీ' వాళ్ళు ఆ ఇంటికి వచ్చేక, మేము ఆ వూళ్లో ఆరునెలలు మాత్రమే వున్నాము. మా వారికి ట్రాన్స్ఫర్ అవటంనించి మేము ఇంకో వూరు వెళ్ళిపోయాము. మేము వెళ్ళిపోతూంటే 'మోతీ' దిగాలుగా నించుంది. నేను ఐదు రూపాయలు ఆ పిల్లచేతిలో పెట్టాను !

రెండేళ్ళు గడిచాక మా బంధువుల ఇంట్లో పెళ్ళి అయితే, ఆ వూరు వెళ్ళటం తటస్థించింది. అప్పుడు మేము ఉండే ఆ మేడకి కూడా వెళ్ళేను. మా ఇంటావిడ నన్ను చాలా మర్యాద చేసింది. ఆమెని 'మోతీ' గురించి అడిగాను. ఇందిరమ్మ వుద్యోగం మానేసిందట ! రాజారావుకి మంచి ప్రమోషన్ వచ్చిందట ! రెండునెలలు క్రితమే ఇంకోఊరు ట్రాన్స్ఫర్ అయి వెళ్ళారుట ! ఇంటావిడ చెప్పారు.

"మోతీ బాగా వుందా ? బాగా ఎదిగివుంటుందను కుంటాను" అన్నాను.

"బాగా పొడుగెదిగింది ! వోణీలు వేసుకుంటోంది ! ఆ ఇందిరమ్మ ఎంత బాగా పెట్టినా, అదేం ఖర్మమోకాని, ఆ పిల్ల ఇరుగిళ్ళకి పొరుగిళ్ళకి వెళ్ళి అవి లేవు, ఇవి లేవు అని అడిగి తెచ్చుకోవటం మానేదికాదు ! ఆ ఇందిరమ్మ ఎంతో దేవులాడేది పాపం !" అంది ఇంటావిడ !

"ఎదిగే పిల్లకదా ! సహజంగా ఆరోగ్యవంతమయిన పిల్ల ! ఆకలికి ఆగలేక అడిగివుంటుంది !" అన్నాను. ఏది పెట్టినా ఆవురావురుమంటూ తినేసే జాలికళ్ళ మోతీ నా గుండెల్లోంచి ఒక్కసారి తొంగిచూసింది !

"ఇందిరమ్మ అంత కక్కుర్తి మనిషి కాదు స్మండీ ! కడుపునిండా తన పిల్లలతో సమానంగా పెట్టేది భోజనం ! అయిదుగురికీ సరిపడగా మధ్యాహ్న ఫలహారాలకి డబ్బు లిచ్చేది ! ఇది ఏంచేసేదో తెలుసునా ! ఆ డబ్బులన్నీ పెట్టి తను కడుపునిండా హోటల్లోపడి మెక్కేసేది ! ఒక అణావో బేడో పెట్టి కారపుశనగలో, వేరుశనక్కాయలో కొని, ఆ పిల్లల ముఖాన్న పడేసేది ! ఆ కుర్రవెధవలు అవే నములు కుంటూ కూర్చునేవారు ! పిల్లల్ని సినిమాలకి తీసుక వెళ్ళ మని డబ్బులిస్తే ఆ డబ్బులూ అలానే తను తినేసేది ! సినిమా వదిలే టయిముయిందాకా ఏ పార్కులోనో పిల్లల్ని పెట్టు కుని కూర్చుని సినిమాహాలులోంచి, జనం బయటకు రాంగానే తనూ పిల్లల్ని తీసుకుని వచ్చేది ! కొంచెం జ్ఞానం తెలిసిన

పెద్దపిల్లలు అమ్మతో చెబ్తాయనిఅంటే, వాళ్ళని గిల్లి, రక్కి, హింసించేది ! దానికి భయపడి, ఆ పిల్ల వెధవలు కిక్కురు మనేవారుకారు ! పైకి అలా వుంటుందికానీ, 'మోతీ' వుత్త నాలిముచ్చుముండ !" అన్నారు. ఆవిడ 'మోతీ'ని అలా విమర్శిస్తూంటే నాకు కష్టం తోచింది ! 'మోతీ' అమాయకపుపిల్ల రోజల్లా చాకిరీచేసేది కనుక, కాస్త ఆకలి ఎక్కువగానే వుండివుంటుంది ! దానికి ఇంత కఠినమైన మాటలు పడాలా !

"అన్ని తెలివితేటలున్న పిల్లలా కనిపించేది కాదండీ మోతీ !" అన్నాను బాధగా. కుర్రపిల్ల కడుపాకలికొద్దీ ఏదో తింటే, దానిని నీచబుద్ధిక్రింద జమచేస్తారా ! ఆకలి ఎరుగని అజీర్తి వ్యక్తులు ?

"అమ్మమ్మ ! అది రావణాముండన్మండీ ! దానిదెంత ఆకలో ! దానిది కడుపో, కాళింగ మడుగోకాని, ఒక్క రోజన్నా ఆ పిల్ల వెధవలకి సరయిన ఫలహారం తెచ్చిపెట్టేది కాదుకదా. ఆ పిల్లలు సరయిన పోషణలేక 'గీరు గారు' మంటూవుంటే, ఇది తెగతిని రోజురోజుకీ అడవిపందిలా బలిసిపోయేది ! ఇంక ఈ ముండ ఎదిగాక, ఆ రాజారావు ఇందిరమ్మకన్న పెందరాళే ఆఫీసునించి ఇంటికి రావటం ప్రారంభించాడు ! పెద్దజెడా ! ఛాతీమీాదకు సగానికి తక్కువ వెడల్పుగా వోణీ వేసుకుని, మామయ్యగారూ, మామయ్యగారూ అంటూ అతగాడి కూడా కూడా తిరుగుతూంటే నాకు మాచెడ్డ సిగ్గేసేది !"

"మీకెందుకు మధ్యన సిగ్గు?" అందామనుకుని నాలికని కట్టేసుకున్నాను.

"మా రాజుగాడు ఇంటిలో వున్నాడంటే చాలు! జడ ముందుకు వేసుకుంటూ చకచకా మేడమీదకు వచ్చేసేది! వెధవకళ్ళు జాలిగా త్రిప్పుకుంటూ మాట్లాడుతూంటే వయసులోవున్న మగపిల్లలు వలలోపడటం ఎంతసేపు చెప్పండి! అందులో ఈ సినిమాలు చూసారా! ఎంతసేపూ ప్రేమించుకోడాలూ, తోటలమ్మటా, దొడ్లమ్మటా ఒకళ్ళవెంట ఒకళ్ళు పరుగులు పెట్టుకుంటూ కెవ్వుమంటూ పాటలు పాడుకోడాలూతప్ప, శాస్త్ర నీతి నియమాలూ చెప్పేవి ఏమన్నా వున్నాయా! ఇందిరమ్మతో కచ్చితంగా చెప్పేసేను! "నీ ఉద్యోగం ఊళ్ళేలా! ముందు నీ భర్త సంగతి చూసుకోవే, పిచ్చిరండకానా! నాలుగు రోజులు గడిచాయంటే, నువ్వు, నీ పిల్లలూ, నా బొందో అంటూ రోడ్డుపట్టుకుని బయటకు నడవ్వాలసిందే! నీ సంసారం అంతా 'మోతీ మహల్' అయిపోతుంది, నువ్వు కానుకోకుంటేను." అని చెప్పాను. దానితో ఇందిరమ్మ ఉద్యోగానికి రిజైన్ ఇచ్చేసింది. ఇక్కడ్నించి వెళ్ళేసరికి ఇంకా మోతీ వదలలేదు వాళ్ళని. ఇప్పుడింకా వుందో వెళ్ళిపోయిందో మరి!" అన్నారు ఇంటావిడ. నేను ఎంతగింజుకున్నా నా మనోయవనికమీద ఆకలిచూపుల పెద్దకళ్ళు, పదకొండేళ్ళ 'మోతీ'యే కాని, యవ్వనాన్ని నింపుకుంటూ, కోర్కెల వెంట పరుగులు తీసే చైతన్యమూర్తియైన 'మోతీ' వచ్చినించో లేకపోయింది.

తర్వాత నాలుగయిదు సంవత్సరాలు గడిచాయి. మేము ఈలోగా రెండు మూడు ఊళ్ళు మారేము. ఒకసారి మేము ఎక్కడినుంచో వస్తోండగా, బస్సుస్టాండులో కనిపించింది మోతీ. ఎర్రటి చొక బారు ముతకచీరలోవున్న మోతీని నేను గుర్తుపట్టలేదు. తను నన్ను గుర్తుపట్టి పలకరించింది. "బాగున్నారా రాధమ్మగారూ! నేను మోతీని! మర్చిపోయేరా ?" అంది. నేను గుడ్లప్పగించి నిలబడ్డాను. 'మోతీ' జుట్టు వత్తుగా, మోకాలిమడతదాటి పెరిగింది. చెవులమీాదకు కప్పేట్టు జుట్టుజార్చి, వదులుగా వాల్జడ వేసుకుంది. తలనిండుగా చామంతి పూలున్నాయి. అయిదడుగుల నాలుగంగుళాల పొడుగెదిగింది! గుండ్రటి జబ్బలతో, చేతికి కంటికి నిండుగావుంది మో తీ!

"కులాసాగా వున్నావా? మీా అత్తయ్యగారూ పిల్లలూ బాగున్నారా? ఇప్పుడేవూళ్ళో ఉంటున్నారు?" అని అడిగాను.

"ఆఁ! అంతా బాగున్నారు. పిల్లలంతా స్కూళ్ళలో జేరారు. ఇందిరమ్మ ఉద్యోగం మానేసింది! రాజారావుకి ప్రమోషన్ వచ్చింది. ఉద్యోగం మానేసి ఇంటిలో కూర్చున్నాక, మా అత్తయ్యకి భలే అనుమానం పిచ్చిపట్టుకుంది! ఈ చిత్రం చూడండి రాధమ్మగారూ! మా అత్తయ్యకి అనుమానం ఎక్కువయి నన్ను కూర్చున్నా నించున్నా ఒకటే సాధించిపోసేది! మా మావయ్యగారికి చూడబోతే షేవింగ్ సెట్ దగ్గర్నించి, బూట్ల పాలిష్ చేయటంనించి, బాత్ రూంలో సోపూ, టవలూ పెట్టటంనించి, అన్నీ నేనే

చేయాల్సివచ్చేది! ఒక్క క్షణం, తను ఆఫీసునించి రాగానే నేను ఎదురుగ్గా కనపడకపోతే 'మోతీ ఏదీ ?' అంటూ అడిగేసేవారు ! పోనీ ఆయనకి కావాల్సిన పనులన్నీ ఇందిర మ్మ త్త చేసుకోగలదా అంటే-మూడుకాళ్ళ ముసలమ్మలా కూర్చున్నచోటినించి లేవలేకుండా వుండేది! చలాకీగా నాలుగు పనులూ చిన్నప్పట్నించీ చేసివున్నదాన్ని కనుక, ఆయనకి ఏమి కావాల్సివచ్చినా, నన్ను పిలిచేవారు. దానితో మా అత్తమ్మ వూహాలురుంజుకుపోయేది! చివరికి ఆ అనుమానం ఎక్కువయిపోయి, నన్ను పనిలోంచి తీసేసింది. చూడండి ! ఆ ఇల్లాలు ! చదువు చెప్పిస్తానని కొన్నాళ్ళు, మంచిసంబంధం చూసి పెళ్ళిచేస్తానని కొన్నాళ్ళు బులిబుచ్చి కాల మాటలు చెప్పి, నాచేత అడవా చాకిరీ అంతా పైసా ఖర్చుచేసి పైమనిషిని పెట్టుకోనవసరంలేకుండా చేయించుకుంది. చివరికి ఇంట్లోంచి పైసాఅన్నా చేతులో పెట్టకుండా వెళ్ళగొట్టేసారు !" దీనంగా అంది మోతీ.

"మరి ఇప్పుడెక్కడుంటున్నావు ? మీ వాళ్ళింటికి వెళ్ళిపోయేవా ?" అన్నాను.

మోతీ నవ్వింది! ఆమె కళ్ళు తళతళా మెరిసాయి !

"మావాళ్ళింటికి వెళ్ళి ఏం బావుకుంటాను? నా పయిన అయిదుగురక్కలున్నారు ! వాళ్ళకే ఒకదారి చూపలేక మావాళ్ళు తంటాలు పడుతోంటారు ! ఇక నేను కూడా వెళ్ళి వాళ్ళ నెత్తిమీద కెక్కటం ఎందుకు ? ఒకపూటవుంటే ఇంకోపూట పస్తులు పడుకుంటారు వాళ్ళు. మా నాన్న ప్యూన్ ఉద్యోగంలోంచి రిటరయినాడుట !

వాళ్ళకి కడుపులు నిండటానికే అక్కడ రూపాయలు మూటలు కట్టుకుని కూర్చోలేదుకదా ! మా అక్కలు ఎవరిళ్ళల్లోనో పనికి కుదురుకునివుంటారు. ఇక్కడ నేనేదో చదువులు చదువుకుని ఉద్యోగస్థురాలి నవుతానని, వాళ్ళు ఊహించుకుంటారు. నా కిక్కడకు వచ్చినందువల్ల వంటబట్టిన విద్య అంట్లు తోమటం, బట్టలుతకటం అలవాటు అయిన సంస్కారం, ఏదో ఒక విధంగా కడుపు నింపుకోవటం. ఈ నిజజీవితం వాళ్ళకి తెలియపరచి, నేనన్నా సుఖపడుతున్నానన్న వాళ్ళ భ్రమని ఎందుకు మట్టిచేయాలి ?" అంది మోతీ.

నిజంగానే మోతీ చాలా ఎదిగిపోయిందనిపించింది నాకు ! వాస్తవిక జీవనానికి ప్రతీక మోతీ.

"అయితే మరి ఎక్కడుంటున్నావ్ !" అన్నాను.

నల్లగా పొడుగ్గావున్న మనిషి ఒకడువచ్చి, అరటిపళ్లు, చామంతిపూలూ ఉన్న ప్లాస్టిక్ వైర్ సంచీ ఒకటి మోతీ చేతికిచ్చి-

"ఇంకా బస్సువచ్చేది కావడంలేదా !" అంటూ నించున్న చోటనే తుపుక్కుమని నములుతూన్న కారాకిళ్ళీని ఉమ్మేశాడు. దుబ్బులాంటి క్రాఫింగ్, నల్ళ కళ్ళద్దాలు, చారల పైజామాలోనుంచి అల్లిక బనీను, కన్పడుతోన్న పల్చని, తెల్లని వాయిల్ లాల్చీ. అతని వేషం అంతా నాకు అదోలా అన్పించింది.

"ఇతనితో ఈ ఊరు వచ్చేసాను. సినిమాహాల్లో గేటు కీపర్ గా పనిచేస్తున్నాడు. ముప్ఫయ్ రూపాయలిస్తారు. నేనూ హోటలు అజంతాలో పప్పు రుబ్బటానికి కుదిరాను.

రోజుకి తిన్నంతా టిఫెన్లు పెట్టి రెండు రూపాయలు ఇస్తారు!" అంది మోతీ.

"ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు ?" అన్నాను.

"అతని చెల్లి పెళ్ళి రాత్రికి. ప్రక్క ఊరే! వెళ్తున్నాం" అంది.

అనుకోకుండా తర్వాత నాలుగయిదు సంవత్సరాలకి ఇందిరమ్మ కన్పించింది. ఆ మాటా ఈ మాటా అడిగాక మోతీ గురించి అడిగాను. ఇందిరమ్మ బాధగా నిట్టూర్చింది !

"చూడండి వదినగారూ! నా డబ్బు పాపిష్ఠిదయి పోయింది! కన్నపిల్లలా చూసుకున్నాను. నా పిల్లలతో సమానంగా బట్టా పాతా కొని పడేసేదాన్ని. అయినింటిపిల్ల కదా! ఏదో దానికి తగ్గ సంబంధం చూసి ముడిపెట్టిద్దా మనుకున్నాను. ఏదో నాకు చేతిక్రింద సాయితాగా వుంటుం దని తీసుకొచ్చి పెంచాను బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ! అని దాని బుద్ధులన్నీ పాడుబుద్ధులయి కూర్చున్నాయి చదువు చెప్పిద్దా మని మేష్టర్ని పెట్టాను. రెండు నెల్లు గడిచినా, 'అ', దిద్ద లేదుట ఇంకేం చేస్తాను ? పోనీ కుట్టు పని నేర్చుకోకూడదా అంటే, నేను ఆ మిషన్ తొక్కలేను, నా కాళ్ళు నొప్పులు పెడతాయి అనేది. పోనీ, ఏదయినా తగినసంబంధం చూసి పెళ్ళి చేద్దామని, వాకబు చేస్తూనేవున్నా! ఇంతలోహోటల్లో సర్వరుపనిచేసే 'చిన్నారావు'ని తీసుకుని చెప్పాపెట్టకుండా ఎటో వెళ్ళిపోయింది. పోనీ అతన్నే పెళ్ళిచేసుకుంటానని చెప్పితే మేము కాదంటామా! సంసారం పెట్టుకుందుకు రెండు మూడు వందలు సర్దుదుముకదా! ఏం తిప్పలు పడు

తోందో ! నావి నాలుగయిదు చీరలు పట్టుకుపోయింది ! అవి ఎన్నాళ్ళు వస్తాయి చెప్పండి. మంచితనంగా చెప్పి వెళ్ళితే, ఏడాది కేదో విధంగా ఒక వందరూపాయిల సొమ్ము ముట్టచెప్పేదును ! దొంగలాగా పారిపోయింది! ఇంక మళ్ళీ ముఖం ఎలా చూపెట్టుతుంది? దాని ఖర్మ అది !" ఇందిరమ్మ కళ్ళమ్మట నీళ్ళు తిరిగాయి. నా కాశ్చర్యం వేసింది. 'మోతీని' అనుమానించి వెళ్ళగొట్టిన ఇందిరమ్మలా ఆమె మాట్లాడలేదు. ఈ విశాలప్రపంచంలో యవ్వనంలోవున్న ఆడపిల్లపడే అవమానాలన్నీ తలుచుకుని కుమిలిపోయే మాతృమూర్తిలా మాట్లాడింది ఇందిరమ్మ.

"వాళ్ళ కన్నవాళ్ళ దగ్గరకు వెళ్ళిపోయిందేమో !" అన్నాను.

"దానికి ఈ లోకంలో నా అని చెప్పుకోగలిగే బంధువుని నేనే ! దాని తల్లీ తండ్రి చిన్నప్పుడే పోయేరు ! చనిపోతూ, చనిపోతూ దాన్ని పదేళ్ళవరకూ పెంచిన అమ్మమ్మ నా చేతికి అప్పచెప్పింది. నా కర్తవ్యం నేను నిర్వహించలేకపోయేను, వదినగారూ! మాలో ఎక్కడో లోపం వుంది ! అందుకనే మోతీ ఇల్లు వదిలి భీరువులా పారిపోయింది ! మేము ఎంత ప్రేమగా చూసినా 'మోతీ' మా ప్రేమని నమ్మలేకపోయింది !" అంది ఇందిరమ్మ!

తల్లీతండ్రులులేని అనాథ మోతీ అని నా కిప్పుడే తెలిసింది !

"తనకి తల్లీతండ్రీ తోబుట్టువులూ వున్నారని చెప్పేది మాతో !" అన్నాను.

"ఏమిటో! అందరికీ తలొక మాదిరిగానూ చెప్పేది. అమాయకురాలు!" అంది ఇందిరమ్మ.

ఆ రోజు బస్టాండ్‌లో కన్పించిన సంగతి, కూడా వున్న యువకుని సంగతీ చెప్పాను.

"నల్లగా వున్నతను అయితే చిన్నారావు కాదు! చిన్నారావు నాయుళ్ళబ్బాయి! పచ్చగా వుండేవాడు!" అంది ఇందిరమ్మ.

"మోతీ" గురించి రోజురోజుకీ క్రొత్తవిషయాలు తెలుస్తున్నాయే అనుకున్నాను. చివరకి మోతీ పదేళ్ళ పిల్లప్పట్నించీ కట్టుకథలు చెప్పి, నలుగురివల్లా సానుభూతి పొందటం అద్భుతంగా నేర్చుకుందన్నమాట. చిత్రమయిన పిల్ల అనుకున్నాను.

పన్నెండేళ్ళు పూర్తిఅయినతర్వాత నిన్న సాయంకాలం ఎంపోరియంలో కన్పడింది! 'మోతీ'ని మర్చిపోదామని ప్రయత్నిస్తుండగానే మళ్ళీ కన్పడుతూంటుంది మోతీ! చాలా పాషనబుల్‌గా వుంది! నైలక్స్ చీర! రెండు జడలు! చెవులకి పెద్దరింగులు, చేతికి స్క్వేర్ వాచీ. నన్ను మటుకు మర్చిపోలేదు పాపం! నవ్వుతూ 'బాగున్నారా!' అంది.

"వూఁ!" అన్నాను, తన జీవితం ఎలా గడుస్తోందో నేను అడగదల్చుకోలేదు! కనపడుతోందిగా! ఇంకా అడగటం, అన్నీ చెప్పించటం దేనికి? ముంజేతి కంకణానికి అద్దం అవసరం ఎందుకు?

నాలుగయిదు చీరలు, జాకెటుపీసులూ తీసుకుని మూడువందలు రూపాయలదాకా బిల్లు చెల్లించింది!

"ఈ వూరికి వచ్చేరా! ఎన్నాళ్ళయింది వచ్చి! మేము ఈ ఊళ్ళోనే వుంటున్నాము! మావారు ఇక్కడ బిజినెస్ చేస్తూ స్థిరపడిపోయేరు! గాంధీభవన్‌కి ఎదురుగ్గా వున్న సందులో వుంది మా ఇల్లు. అటుకేసి ఎప్పుడన్నా వస్తే మా ఇంటికి రండి!" అంది మోతి.

"అల్లాగే" అన్నాను. ఇంతలో 'మోతీ' కోసం వాళ్ళాయన వచ్చేడు. పొడుగ్గా బలంగా వున్నాడు. తుట్ట పెదవులు, గుబురుమీసాలు, గోల్డు ఫ్రేమ్ కళ్ళజోడు! చేతికి ఖరీదయిన వాచీ, జరీపంచె లుంగీలా కట్టుకున్నాడు. పైన టెర్లిన్ షర్టు వేసుకున్నాడు. అతన్ని చూస్తూనే —

"హల్లో పొన్నూ!" అంటూ ఈయన సంతోషంతో కావిలించుకున్నంత పనిచేశారు.

"ఇతను నా బాల్యమిత్రుడు. క్లాస్‌మేటు. పొన్ను సామి! ఈమె నా భార్య రాధమ్మ!" అంటూ ఒకరికొకర్ని పరిచయం చేశారు.

"మోతీ" ఇతన్ని ఎలా వల్లో వేసుకుందా అని ఆలోచిస్తూనే ఇంటికి వెళ్ళిపోయేను.

"పొన్నుసామి కిదివరకు పెళ్ళిఅయ్యిందా!" అన్నాను ఆయనతో!

"నా కన్న ముందే అయ్యింది వాడికి పెళ్ళి! అయిదారుగురు పిల్లలుకూడా వున్నారు. మరి ఈ 'మోతీ' ఎలా దాపరించిందో వాడికీ" అన్నారు.

"పోనీలెండి! మోతీ గురించి ఏమీ చెప్పకండీ ఆయ
నతో!" అన్నాను.

'మోతీ' పేరు నాకిష్టం మోతీ చిన్నప్పట్నించీ, అబ
ద్ధాల కుప్పలా పెరిగింది. ఎందువల్ల మోతీకి అబద్ధాలు అల
వాటుఅయ్యేయి. దానికి మనం జవాబు చెప్పుకోలేమేమో!
తనకికావల్సినవి ఇందిరమ్మ సమకూర్చలేదనే అపనమ్మకం!
తన్ని తనే నిలబెట్టుకోవాలనే అజ్ఞాతమైన ఆవేదనతో కూడు
కున్న ఏకాకితనం, 'మోతీ'ని అబద్ధాల జీవితాలపాలు
చేసేయి. గాలికి పుట్టి ధూళికి పెరిగే 'మోతీ' లాంటిస్త్రీలు
ఈనాటి నాగరిక సమాజంలో వేలకు వేలు వున్నారు. కాని
నాకు ఆ స్త్రీలందరి జీవితాలూ పరిశీలించేంత తీరుబాటు
లేదు. నాక్కావల్సిన స్త్రీ 'మోతీ, ఆ పేరు నాకిష్టం,
స్వచ్ఛతకి ధవళతకి చిహ్నం 'మోతీ'! తెల్లకుందేలుపిల్లా!
తెల్లకుక్కపిల్లా, తెల్లపిల్లిపిల్లా – వీటన్నిటికంటే నేను జీవి
తాంతం మరువలేని రూపం నా చిన్నారి మోతీది.

నాకు బాగా జ్ఞాపకం వుంది. ఇప్పటికీ చామన
చాయలో గుండ్రటి ముఖం, జాలిగొలిపే పెద్దకళ్ళు, తీరైన
ముక్కు, బుల్లినోరు, అరటిదూటలాంటి వళ్ళు ఆ మోతీకి,
'లిప్‌స్టిక్' పెదాలూ, వయ్యారాల వంపులు ప్రదర్శించే
శరీరమూ, చమక్కుగాచూసే పెద్దకళ్ళూ, ఎప్పుడూ
బద్ధకంగావుండే సోమరితనమూ, ఈ మోతీకీ సహస్రం తేడా
వుంది.

ఆ మోతీని మర్చిపోలేను.

ఈ మోతీని మర్చిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తాను.

ఆ మోతీని అభిమానించకుండా వుండలేను.

ఈ 'మోతీ'ని అవమానించకుండా వుండ గలందులకు ప్రయత్నిస్తాను.

ఆ మోతీ ఇక కన్పించదు.

ఈ మోతీ కన్పించకుండా వుండాలన్నా వుండదు. తన జ్ఞాపకాలను తవ్వుకుంటూ కన్పిస్తోనే వుంటుంది !